

ACTA REUNIÓ COMISSIÓ D'ENTITATS DE MEMÒRIA HISTÒRICA

DIJOUS 22 D'ABRIL DE 2021 (VIRTUAL)

PRESIDEIX:

Marta Morell, Tinenta d'Alcaldessa de Feminisme, Benestar Animal i Participació.

ASSISTENTS

Carles de la Rosa, Regidor de Cultura.

Antonio Rodríguez (Federalistes d'Esquerres)

Olga Jiménez (Àrea de Promoció de la Ciutat i Innovació)

Paqui García (Bruixes del Nord)

Marta Barrera (Programa d'Acollida i Memòria Històrica)

Joan Carles Torres (Bruixes del Nord)

Rodrigo Rodríguez (Participació Ciutadana)

Santi Plaza (Drets Civils i Memòria Històrica)

Genís Ribé (Museu d'Història de Sabadell)

Glòria Dalmau (Fundació Bosch i Cardellach)

Manuel Montenegro (Amical de Mauthausen)

Joan Balart (Sabadell per la República)

Laura Pujol (Memorial Lluís Companys)

Amador Ruiz (Federació d'Associacions de Veïns de Sabadell)

José Hernández (AV Torre-Romeu)

Juan Ignacio Valdivieso (CCOO)

ORDRE DEL DIA

1. Gestió de la retirada de simbologia feixista preexistent a Sabadell.

2. Projecte "Pedres de Memòria"
3. 5 de maig, dia d'homenatge als espanyols deportats i morts a Mauthausen.
4. Accions Dia de la República 14 d'abril.
5. Reunió amb referents educatius
6. Properes activitats
7. Torn obert de paraules

La 2a Tinenta d'Alcalde de Feminisme, Benestar Animal i Participació, Marta Morell, dóna la benvinguda als assistents, especialment a la Laura Pujol que, en representació del Memorial Lluís Companys, s'incorpora a aquesta taula.

Introdueix el primer punt de l'ordre del dia: Gestió de la retirada de simbologia feixista preexistent a Sabadell.

1. Gestió de la retirada de simbologia feixista preexistent a Sabadell.

La Marta Morell explica que un dels aspectes dels que s'ocupa la Llei de Memòria Històrica és a instar als poders públics a retirar de l'espai públic la simbologia franquista preexistent. Al nostre Pla de Mandat figura l'objectiu de revisar i actuar sobre la simbologia franquista preexistent, aspecte que estarà també present en el nostre Pla de Memòria Històrica.

Comentar-vos que encara hi ha a la ciutat 33 plaques d'habitatges amb simbologia feixista i ja s'ha iniciat la gestió per a la seva retirada a través de VIMUSA. Parlem amb ells perquè es posin en contacte l'abans possible amb els propietaris dels habitatges, ja que han de signar un document abans de que es faci la retirada de les plaques.

L'Antonio Rodríguez pregunta què es farà amb les plaques retirades. Contesta el Genís Ribé que es conservaran algunes d'aquestes plaques atenent a criteris museístics. Ja s'han guardat algunes i, de les que falten per retirar, es quedaran les que siguin tipològicament diferents.

La Laura Pujol pregunta quan es trigarà en fer aquesta retirada. La Marta Morell que ara és difícil de precisar ja que depèn de la celeritat en que facin el tràmit les comunitats de propietaris.

2. Projecte “Pedres de Memòria”

El Genís Ribé actualitza la informació sobre el projecte “Pedres de Memòria” i també comenta alguna novetat del projecte Stolpersteine.

Es recorda que, arran d'una iniciativa de l'Associació Memòria de Mallorca, l'artista Gunter Demnig està realitzant llambordes platejades en record de les víctimes mortals del Franquisme. L'Associació Memòria de Mallorca es va posar en contacte amb nosaltres per a la instal·lació de la Pedra de Memòria en record de Cipriano Martos.

A la darrera reunió vam estar parlant sobre la ubicació d'aquesta Pedra de Memòria, a que aleshores encara no sabíem del cert la casa on vivia el Cipriano Martos (les Pedres es col·loquen, quan és possible, al davant del darrer habitatge on van viure). Ara sabem que la casa en qüestió és al C. Dels Andes número 25, i així ho hem notificat a la seva família, a l'associació mallorquina i al Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya.

Hem revisat amb l'entitat el text que figurarà a la llamborda que serà el següent:

AQUÍ VISQUÉ
EL SINDICALISTA
CIPRIANO MARTOS JIMENEZ
NASCUT 1942 - LOJA
DETINGUT 25.8.1973
CASERNA GUARDIA CIVIL
TORTURAT FINS LA MORT
17.9.1973
REUS

Estem ara només a l'espera que a Mallorca es rebi la llamborda i fixar la data de la seva col·locació.

Aquesta serà segurament la primera llamborda de tot un projecte de “Pedres de Memòria” que col·locarem en memòria de les víctimes mortals del Franquisme, que a *priori* serien:

- El Jaume Girbau i Esteve, afusellat a Madrid el 21 de gener de 1942.
- Sabadellencs afusellats al Camp de la Bota (18 persones) (1939-1943):
- Altres sabadellencs executats per Consells de Guerra sumaríssims (3 persones)
- I el citat Cirpriano Martos

En total, doncs, 23 llambordes.

Comentar que també hem demanat al Memorial Democràtic poder instal·lar tres noves Stolpersteine, en memòria dels deportats “descoberts” recentment José García Campillo i Pere Sabater Carbonell, i al Joan Bartomeu i Valls que va ser un sabadellenc assassinat per l'exèrcit nazi quan formava part de la resistència francesa. Es sumarien a les 61 stolpersteine ja instal·lades a l'espai públic.

3. 5 de maig, dia d'homenatge als espanyols deportats i morts a Mauthausen.

El Santi Plaza recorda que des de l'any passat es va oficialitzar per part del Govern Espanyol aquesta data per recordar les persones espanyoles deportades al camp de concentració de Mauthausen, a on van a parar la majoria de la seixantena de deportats sabadellencs als camps nazis.

Des de l'Amical de Mauthausen, a través de la Xarxa Mai Més de la que participem, fan una crida als Ajuntaments per:

Fer revisió, seguiment dels monuments , espais de memòria, etc, que tenen els municipis, i si s'escau procedir a la seva neteja i manteniment.

Acció institucional d'homenatge als deportats amb una ofrena floral (i el que es pugui fer en funció de la situació i la disponibilitat).

D'altra banda, estan editant un seguit de vídeos commemoratius amb testimonis de republicans, dels principals camps amb presència espanyola. Aquests vídeos s'aniran penjant a les xarxes al voltant de la data d'alliberament de cada camp, i també estaran al web de l'Amical, i s'enviaran als comitès internacionals i memorials dels camps. També faran difusió dels actes internacionals, dels Memorials i Comitès Internacionals dels camps , que enguany tornaran a ser majoritàriament *on line*.

Per part nostra, pel que fa a l'ofrena floral mantenim la iniciativa de fer-ho cada 27 de gener en el marc del Dia Internacional en memòria de les víctimes de l'Holocaust, mentre que per aquest 5 de maig:

Participarem com l'any passat de la cerimònia internacional de commemoració de l'alliberament del Camp de Mauthausen, i passarem enllaç als membres de la taula.

Farem difusió a les xarxes de la Iniciativa de l'Amical de Mauthausen dels vídeos de cada camp de concentració.

Organitzem amb l'Amical la xerrada "Deportació i Drets Humans" que tindrà lloc el proper dia 11 de maig a les 18:30h. al Museu d'Història.

En Manuel Montenegro precisa més detalls sobre l'edició dels vídeos que commemoren els alliberaments dels camps de concentració i comenta que també s'ha convidat als joves i estudiants de que puguin pujar a xarxes aquell dia alguna foto amb el monument als deportats de cada localitat.

4. Accions Dia de la República 14 d'abril. (marta M)

En aquest punt comentar que, per acord de la Junta de Portaveus, el dia 14 d'abril va onejar la bandera de la II República al recentment instal·lat màstil al davant de la façana de l'Ajuntament.

Invitar-vos a l'exposició organitzada pel Museu d'Història: l'exposició "Un nou Ajuntament, un nou escut municipal", que exhibeix unes matrius d'impremta per fer els segells de goma oficials de l'Ajuntament republicà del 1931, amb un nou escut municipal dissenyat per l'artista i xil·lògraf sabadellenc Ricard Marlet i Saret. Aquestes tres peces van ser donades al museu per l'entitat Drapaires d'Emaús, l'any 2018. L'exposició també exhibeix tres bans editats per l'Ajuntament de Sabadell i pel comandant militar de la ciutat els dies 14 i 15 d'abril de 1931 que són molt evocatiu d'aquest moment històric i que es conserven a l'Arxiu Històric de Sabadell.

També per part del Museu es va organitzar el dia 17 una visita guiada als Espais de Memòria de la Segona República.

El desconeixement d'aquesta activitat passada per part d'alguns dels assistents a la Taula provoca un debat sobre la millor forma de comunicar aquestes activitats. S'acorda que el Programa de Memòria Històrica informi d'aquestes activitats a través del mail, també que les entitats puguin informar al correu de Memòria Històrica de les seves activitats en aquesta matèria.

5. Reunió amb referents educatius

La Marta Morell passa la paraula al Santi Plaza perquè expliqui una propera reunió que tindrem amb els centres educatius i com es planteja el treball amb els Instituts des del Programa de Memòria Històrica.

Un dels aspectes que considerem més importants a l'hora d'abordar polítiques de Memòria Històrica, és treballar conjuntament amb els centres educatius, especialment amb els Centres de Secundària.

En aquest sentit, hem previst una reunió amb referents educatius i docents d'aquests centres per, per una banda, conèixer com i amb quins recursos treballen temes relacionats amb la Memòria Històrica i, d'altra banda, com els podem ajudar en aquesta tasca, tot revisant la nostra oferta de tallers i activitats adreçades als centres així com altres recursos i eines que els podem oferir.

Previ a aquesta reunió hem preparat un qüestionari que farem arribar aquesta setmana als centres per començar a treballar aquests aspectes.

A pregunta de la Laura Pujol, s'aclareix que s'enviarà aquest qüestionari a tots els centres de secundària, tant públics i concertats com privats.

6. Properes activitats

La Marta Morell passa la paraula als assistents per si volen comentar properes activitats o activitats en curs relacionats amb la Memòria Històrica.

Per part de l'Amical el Manuel Montenegro destaca el documental que està realitzant Àlex Cirera, net terrassenc de un deportat a Mauthausen que ha fet el viatge de Terrassa a Mauthausen en bicicleta i està acabant d'editar-ne un documental.

D'altra banda, denuncia un cas d'incompliment de la Memòria Històrica especialment sensible a Portbou, on hi ha un monument a la Quarta Divisió Navarra (bàndol sublevat de la Guerra Civil), en un camí fronterer a França, camí pel que van transitar moltes persones republicanes cap a l'exili, i que avui és de les primeres coses que algú veu quan entra a Espanya per aquest camí, o la darrera quan surt.

Es valora a la Taula la possibilitat de fer alguna acció conjunta per demanar la retirada d'aquest monument. Es posen sobre la taula diferents actors que també haurien de dir la seva: el Memorial Democràtic, Museu Memorial de l'Exili de La Jonquera, Xarxa Mai Més de l'Amical de Mauthausen...

S'acorda obtenir més informació amb aquests agents sobre aquest monument per decidir posteriorment quina acció es pot fer.

Joan Balart explica que des de Sabadell per la República estan transcrivint unes xerrades que van enregistrar en vídeo sobre Lluís Companys i Francesc Layret, per tal d'editar-les en format llibre iniciant així una col·lecció sobre Memòria Històrica.

Explica també que el dia 23 d'abril (Sant Jordi) tindran una exposició de dones antifeixistes i antirepressives que consta de 10 roll-ups, a l'entorn de local del Casal Cubà. Pensa que estaria bé també exposar-la en algun altre espai en el marc del Programa de Memòria Històrica.

Altres Informacions

La Marta Morell explica que un grup d'entitats que formen part de la Taula havien expressat la seva queixa degut a que a la placa que figura al Monument als deportats a la Plaça Montserrat Roig, consta el nom de l'Enric Tomàs Urpí i segons la seva opinió això contradia el que en el seu moment es va decidir a la Taula d'Entitats.

La Tinenta d'Alcaldeessa s'ha reunit amb aquestes entitats i també ha repassat la opinió d'alguns experts sobre el tema, a més de demanar un informe al Centre d'Estudis sobre Dictadures i Democràcies de la UAB.

Com a resultat de valorar aquests informes i opinions tècniques, es proposa a la Taula eliminar de la placa el nom de l'Enric Tomàs Urpí. S'acorda amb la Taula l'eliminació d'aquest nom de la placa.

Algunes entitats reclamen que el canvi es faci amb la màxima celeritat. La Marta Morell explica que es vol fer el canvi quan es col·loquin les tres stolpersteine que hem demanat, per tant ara per ara no podem precisar en quina data es farà.

Precs i preguntes

La Laura Pujol exposa que al Memorial Lluís Companys proposen senyalitzar com a Espais de Memòria el Círcol República Federal i el lloc on hi havia la casa d'estiueig del Lluís Companys.

El Santi Plaza explica que el Pla de Mandat Actual recull l'objectiu de revisar i actualitzar els Espais de Memòria, senyalant nous espais si s'escau, tasca en la que el Programa de Memòria Històrica i el Museu d'Història estan treballant.

Algunes entitats demanen que se'ls enviï aquest Pla. Se'ls farà arribar al mail, recordant que és una part del Pla d'Acció Municipal global i que el Pla de Memòria Històrica que s'està elaborant serà una versió molt més ampliada i revisada amb la participació també de les entitats.

Antonio Rodríguez subratlla que a l'hora d'explicar el Círcol Republicà Federal, no es deixi de banda la seva vessant federalista. També exposa que tenen treballada una

proposta de recorregut d'espais emblemàtics del federalisme. Des del Programa de Memòria Històrica es respon que en aquests processos volem ser rigorosos per tant no deixarem de banda cap matís important de la història del Círcol. També es demana a l'entitat si vol compartir aquesta proposta de rutes perquè es pugui valorar la seva incorporació al Pla de Memòria Històrica.

Manuel Montenegro comenta que un altre espai que podria ser senyalitzat és l'antiga Comissaria de Policia a la Rambla, símbol de repressió franquista.

La reunió finalitza a les 19:26h